

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22, telefon 2326, čekovni račun št 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Netrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 99 • Maribor, torek, dne 3. oktobra 1938 • Leto XIII

Individualnost

narodov

Za svobodo narodnih manjšin, ne za nji-

Ni nova ideja, da naj ima vsak narod zaščiteno svojo narodno individualnost. Ideja je starejša, boji za narodno individualno neodvisnost so se vršili jako ostro v bivši avstro-ogrski monarhiji. To pomeni z drugimi besedami, da imej vsak narod v narodnostnokulturnem oziru popolno svobodo, čeprav je podeljen na razne države, ki so časih morda res bolj praktična gospodarska in geografska edinica. Državnost ne izgubi s tem prav nič, kakor nam zlasti kaže švicarska zvezna republika.

Avstrijska socialna demokracija je to načelo priznavala. S posebnim poudarkom je to načelo zagovarjala Jugoslovanska socialnodemokratska stranka, češ, da so Hrvati, Srbi in Bolgari s Slovenci ena nadna individualnost, ki je razcepljena na Avstrijo, Ogrsko, Srbijo, Crnogoro in Bolgarijo, ki pa ima velik interes, da se kot narodnostna skupina organizira in razvija tudi kot razredno socialistično gibanje. Kulturna svoboda takih narodnih odlomkov tudi, če je raztresena v raznih državnih mejah, ni nevarna imperialističnim državam, ker je narodnost subjektivnost, ki dviga duhovno, dočim države vodijo gospodarstvo. Danes sicer ni tako.

S tem smo hoteli povedati, da je narodnost kulturni in socialni faktor, ki bi moral biti svoboden neglede na državne meje. Vsako omejevanje te kulturne in socialne individualnosti v eni državi ali v več državah pa pomeni oviro v razvoju.

Tako narodnostno vprašanje je na Češkoslovaškem vprašanje krkonoških Nemcev. Češkoslovaška republika je dala vse svoboščine Nemcem. Ni ovirala njih kulturnega razvoja in vendar so imeli tam nekje čarovniški kotel, kjer so kuhali vsak dan nove scene, nove zahteve do odcepitve, samo da ni prišlo do idealnega sporazuma glede svobode narodnih individualnosti v Češkoslovaški republiki.

Iz naštetih ugovorov in zavlačevanj pa lahko sklepamo, da ni šlo v vsem tem boju za kulturno individualno svobodo. Da je temu tako, potrjuje zadržanje nemških socialnih demokratov v ČSR, ki so odločno za republiko.

Enostranska diskusija o hrvaškem vprašanju

Hrvaško vprašanje je že staro. Živelo je že pred zedinjeno Jugoslavijo in živi še danes. Poostro se je to vprašanje v letu 1928, po znanem streljanju v narodni skupščini.

Zanimivo pri tem vprašanju je, da ima to vprašanje ob različnih prilikah tudi različne simpatizerje. Takrat so obsojali dr. Mačkovo politiko, nekateri, ki danes vsaj navidez simpatizirajo z njo in nasprotno jo smejiyo z najrazličnejšimi argumentacijami oni, ki so še pred šestimi in sedmimi leti lojalno in simpatično opisevali to gibanje in deloma tudi njege zahteve.

Navduševali so se sedaj ti, sedaj oni za sporazum s Hrvati, češ, da je mogoč.

Danes je to gibanje v nekem stadiju, ki pomeni, da se o problemu ne mara več razpravljati. A s...

Usoda češkoslovaške in male države

Direktorij štirih velesil in male države

Konferenca Chamberlaina, Hitlerja, Daladiera in Mussolinija v Monakovem je prvi pozitivni uspeh Mussolinijeve zahteve, ki jo je simpatično pozdravil že prejšnji predsednik angleške vlade Baldwin. Idejno je ta italijanska zahteva s konferenco v Monakovem realizirana ter gre le še za njeno izpopolnitev.

Ze monakavska konferenca je odkazala pravec poslovanja direktorija štirih velesil v dveh pomembnih svojstvih konference. Monakavska konferenca je brez sodelovanja češkoslovaške vlade in brez upoštevanja ugovorov naložila češkoslovaški republiki, da mora odstopiti dele svoje zemlje z nemškim in celo z narodnostno mešanim prebivalstvom Nemčiji. Rekli so v Monakovem, da republika mora ustreci monakovskim sklepom ali pa velesile ne prevzemajo odgovornosti za posledice. Urediti se pa morajo še razmere s Poljsko in Madžarsko, da velesile prevzamejo

jamstvo za meje republike. To vprašanje je en kompleks.

Imamo pa še drugo tezo monakavske konference, ki pravi, da bodo štiri velesile — urejevala tudi ostala vkrašanja srednje Evrope, če se pokaže potreba. In tisk diktatoričnih držav sam piše, da je češkoslovaško vprašanje šele začetek in da bo ta direktorij še dalje »korigiral« zemljevid Evrope.

Kolikor vemo do sedaj, se taki meddržavni spori navadno povzročajo hotoma. To nam potrjujejo Španija, Palestina, Avstrija, Češkoslovaška itd. Sovražna propaganda se zanese v drugo državo, lujska od zunaj, pa je spor. Takšni spori se porajajo lahko vsak dan, zunanja politika pa jih izrabi, češ, da je tam in tam treba napraviti red tako in tako. Direktorija štirih velesil doslej nismo imeli, zato je spore povečevala propaganda.

Nobena država v srednji Evropi in na Balkanu ni izven nevarnosti, da se vname

proti njej enaka propaganda, kakršna se je vršila doslej proti drugim državam. In kdo bo sodnik?

Sodnik bo direktorij, ki bo sestavljen iz Evropske dežele (v srednji Evropi) in Balkan prihajajo s tem v popolno odvisnost od direktorija, ki bo sestavljen iz Češkoslovaška je monakovski diktat sprejela, bojimo se pa, da bodo republiki povzročile še odprte točke velike neprijetnosti. Zakaj, če jih štiri velesile v Monakovem niso mogle definitivno rešiti, pomenijo te točke še vedno odprte karte.

Predsednik Zedinjenih držav je priporočal rešitev miru, obenem je pa priporočal združitev demokracij. In kdaj se bo to zgodilo? Posebno pažnjo zaslužijo tudi opozorila, da naj se države srednje Evrope in Balkana zdramijo, napravijo mirovno skupnost, ki jih bo ščitila proti vsakršni nevarnosti od zunaj in...

Ali bo ta apel kaj zalegel? Spoznanje prihaja že skoraj pozno!

Ceškoslovaška žrtev dogovora štirih velesil

ČSR se ukloni sili

Sklep monakavske konference štirih velesil: Anglije, Francije, Nemčije in Italije, da mora ČSR odstopiti Nemčiji pokrajine, ki so v pretežni večini naseljene z nemškim prebivalstvom je sprejela vlada v Pragi v petek, dne 30. septembra. Poročilo o tej seji pravi med drugim: »Vlada sprejme in pristane na sklepe monakavske konference. To je storila v globoki zavesti, da ji to narekuje nacional. samohranitev in da drugačna odločitev danes ni mogoča. Istočasno pošilja vsemu svetu najodločnejši protest proti tem sklepom, ki so bili sprejeti enostransko in brez njene sodelovanja.«

Oklic predsednika vlade narodu...

Predsednik češkoslovaške vlade general Sirovy je po objavi sklepa vlade imel po radiu nagovor na prebivalstvo republike v katerem je med drugim dejal: »Ker sem se boril in ker vem, pod kakšnimi pogoji se vojna lahko dobi, vam moram odkrito povedati, kar mi narekuje vest odgovornega armadnega poveljnika: da nas sila, ki se je ta trenutek postavila proti nam sili s svojo premočjo, da temu odgovarjajoče postopamo. Moj najvišji cilj je, kakor vsakega izmed nas, ohraniti življenje naroda.«

In armadi...

Poveljnik generalnega štaba češkoslovaške vojske general Krejči je izdal vojski naslednje povelje: »Vojaki! Vlada je morala pod pritiskom svetovnih dogodkov pristati na odcepitev nekaterih krkonoških pokrajin na sosedno državo. Globoka žalost nad okrnjeno dedščino naših prednikov je zajela tudi našo vojsko. Pravi vojak mora prenesti tudi neuspeh. Tudi v tem se pokaže junaštvo. Naša armada ni poražena. Republika nas bo potrebovala tudi v bodoče.«

Narodna žalost v ČSR

Ko je radio oznanil vest o sklepih monakavske konference štirih in je kmalu na to sporočil sklep vlade, da pod silo pritiska pristaja na diktat je zavladala v vsej republiki neizmerna žalost. Javnost je

dala svojemu razpoloženju duška z besedami: »Izdani in prodani smo od naših zaveznikov!« Toda hladni razum je narekoval narodu, da v tem trenutku sprejme diktat in ne tvega boja, v katerem bi velik del naroda poginil, ostanek pa izgubil svojo državno samostojnost. Taka usoda je pretila ČSR letos maja meseca, pa je čuječnost vlade, ki je tedaj odredila mobilizacijo, to preprečila.

Nesporno in plebiscitno ozemlje

Ozemlje češkoslovaške republike, ki bo pripadlo Nemčiji v smislu sklepov konference štirih se deli: v nesporno ozemlje, ki ga bo zasedla nemška vojska do 7. oktobra, v ozemlje pretežno nemškega značaja, ki ga bo določila mednarodna komisija in ga bodo zasedle nemške čete od 8. do 10. oktobra ter v ozemlje, na katerem se bo izvršilo ljudsko glasovanje.

Sestava mednarodne komisije

V komisiji, ki bo določila češkoslovaško ozemlje z nemško večino, katero bodo zasedle nemške čete v času od 8. do 10. oktobra so: angleški poslanik v Berlinu Henderson, francoski poslanik Poncet, češkoslovaški poslanik dr. Mastay, italijanski poslanik Attolico ter nemški državni tajnik Weizsäcker.

Navdušenje za mir

Iz Londona, Pariza, Rima in celo iz Berlina poročajo o velikih manifestacijah za mir, zlasti ob priliki povratka državljanov, ki so sodelovali na monakovski konferenci četvorice. Navdušenje za mir je

razumljivo, vprašanje je, ako so se manifestanti pa tudi zavedali, kako drago je plačal ta mir narod, ki je verjel v mednarodne pogodbe in zavezniške obljube.

V Angliji in Franciji se oglašajo protest proti postopanju vlad

Minister angleške vojne mornarice odstopil

Monakovski sporazum štirih je francosko in angleško demokratično javnost globoko razočaral. Mir je gotovo najdragocenejše, kar si more človeštvo želeli. Za mir je treba doprinesiti žrtve. Toda

tudi žrtve imajo svojo mejo. Mejo, preko katere svobodni narodi v svojem resničnem stremljenju po miru ne morejo iti, je označil na predvečer monakovske konference štirih sam predsednik vlade angle-

V plebiscitnem ozemlju bodo vršili službo člani britanske legije. V to svrlo se je prijavilo že doslej 10.000 članov te legije odbora v Londonu.

Nemški socialni demokrati v ČSR na mirovnega apostola Chamberlaina

Iz nemških krajev ČSR, ki so glasom monakovskega sporazuma dodeljeni Nemčiji, beže socialni demokrati in oni demokratični elementi, ki so ostali do poslednjega verni ČSR, ke. Prvak nemških socialnih demokratov s. Iaksch je izjavil dopisniku neke angleške korespondence, da se bodo nemški socialni demokrati obrnili na angleško vlado ozir. Chamberlaina, s pozivom, da naj skrbi za begunce, ki nočejo pod oblast nemškega nacizma in jim dovoli, da se bodo naselili nekje na ozemlju britanskega imperija.

Krkonoška nemška socialnodemokratska stranka se je razšla.

Z odstopitvijo krkonoškega ozemlja Nemčiji je zadel udarec tudi zdravno in močno socialnodemokratsko stranko v tem ozemlju. V novih razmerah je javno delovanje stranke onemogočeno. Stranka je to dejstvo sama razglasila.

Z ozirom na grozeče preganjanje je pribezalo že nad 50.000 nemških češkoslovaških državljanov socialnih demokratov in drugih v notranjost republike, kjer iščejo svojo novo eksistenco v svoji svobodni in demokratični republiki.

O Španiji bo odločala konferenca štirih

V Monakovem so reševali štirje možje ne-le češkoslovaško vprašanje, ampak tudi špansko. Špansko vprašanje prostovoljcev je bilo na zunaj važno, nadaljnji načrti s Španijo so pa ostali — zaupni. Naj-

Boji ob Ebru.

Zaenkrat se v Španiji še vojskujejo. Opažati pa je, da nacistom primanjkuje zadnje čase municije, ker so zastale dobave zaradi srednjeevropskih zapletljajev. Pred zaostritvijo položaja v srednji Evropi, okrog 20. septembra, so nacisti z veliko silo napadli na desnem bregu Ebra v trikotu Fayon—Gandesa—Mora de Ebro. Toliko težke artiljerije, tankov, letal in drugega orožja še ni bilo doslej koncentriranega na nobenem drugem predelu fronte v teku španske vojne, kot ga je bilo tu. Rezultat tridnevnih besnih napadov je bil, da so nacisti prodrli na ozkem pasu fronte tri kilometre v globino in zavzeli prvo in drugo obrambno črto republikancev. Protinapadi republikancev proti koncu septembra so oteli nacistom del osvo-

jenega ozemlja. Padlo pa je v teh bojih ogromno vojakov na obeh straneh. Poročila opazovalcev pravijo, da se cenijo številne mrtvih na desetisoče. Mnenje opazovalcev je, da bo Franco lahko še dolgo napadal ob Ebru, predno se mu bo posrečilo vreči republikance čez reko nazaj. Vsi soglašajo v tem, da je odprta sila republikanske armade znatno porastla in da so čete tudi dobro oborožene.

Južnovzhodno od Teruela.

Pomanjkanje municije pri nacistih so izkoristili republikanci za napade večjega obsega na fronti južnovzhodno od Teruela in sicer v pogorjih Sierra de Javalambra, Muela de Sarrion in pri Manzaneri. S svojimi napadi so republikanci uspeli. Pomaknili so svojo fronto precej proti severu. Poznejši protinapadi nacistov pa so prisilili republikance, da so del svojih novih pozicij zopet prepustili sovražniku. Na Sierru de Javalambra so izgubili celo par jarkov, ki so bili pred pričetkom ofenzive v njihovih rokah.

škega imperija, Chamberlain. Široke ljudske plasti v Franciji in Angliji pa čutijo, da je bila ta meja z monakovskim sporazumom prekoračena. Izgleda jim, da je Chamberlain sam postal nezvest svoji izjavi in da je, kljub ogromni žrtvi na račun ČSR, povrhu kupil mir, ki ni mir, ampak samo kratek odmor.

Iz protesta proti monakovskemu sporazumu je odstopil minister angleške vojne mornarice lord Duff Cooper. V svojem pismu je povedal, da se ne strinja z zunanjo politiko vlade in da zaradi tega odhaja. Ker je sedaj nastalo to vprašanje,

V Franciji pa spoznavajo, da je monakovski sporazum plačala tudi Francija. Zaigrala je svojo vlogo veselite, izgubila svoje prijatelje in t. v. Chamberlaina.

Delavstvo je bilo proti versajskemu diktatu, niso ga poslušali, delavstvo je proti vsakemu novemu diktatu in enostranskemu popravljanju krivic, toda njegov glas zveni v prazno. Delavstvu preostane samo eno, da organizira resnične miroljubne sile vseh narodov in jih mobilizira za slučaj, kadar bo treba oteti mir iz rok pariških tisk splošno zahteva sklicanje parlamenta, češ, da vlada sama ne more

odločati o usodi narodov brez parlamenta. Vzrok nejevolje je večinoma nasilje nad češkoslovaško republiko.

Sestanek angleškega in francoskega parlamenta.

Dne 3. oktobra se sestane angleški in francoski parlament. Zasedanju obeh parlamentov pripisujejo velik pomen.

V angleškem parlamentu bo nastopil proti Chamberlainovi politiki prvak delavske stranke Attlee, bivši zunanji minister Eden in odstopivši minister vojne mornarice lord Duff Cooper.

Poseben dogovor med Hitlerjem in Chamberlainom

Hitler in Chamberlain sta v Monakovem naknadno podpisala svečano izjavo, da je sedanji britskoneški pomorski sporazum prvovrstnega pomena za dobre razmere za obe prijateljski deželi in za ostale evropske dežele. Vse bodoče spore bosta državi reševali mirnim potom in se ne bosta nikdar več bojevali druga proti drugi. Trdno sta sklenili in se obvezali, da se bodo vsi nesporazumi odstranjevali s sporazumevanjem med obema narodoma.

Rusija ob strani

Ruska vlada izjavlja, da ni sodelovala na konferenci, ki je odločila o usodi Češkoslovaške, da ne prevzema odgovorno-

sti za storjene sklepe in se tudi napram tem sklepom v ničemer ne obveže.

Tudi Poljska grabi po ozemlju ČSR

Njena pot v izolacijo.

Poljski se silno mudi, da izkoristi težaven položaj ČSR. Poleg Madžarske je tudi ona prijavila svoje zahteve po delu ozemlja, ki pripada ČSR in na katerem je naseljenih celih 80.000 Poljakov (dočim čakati na mirno ureditev tega vprašanja v

jih je v Nemčiji poldrugi milijon). Z vso silo zahteva v Pragi takojšnjo izročitev takozvanega tešinskega ozemlja, ne hotoč teku prihodnjih treh mesecev, kakor to določa monakovski sporazum veseliti.

—|—

Dama in po svetu

Konferenca združene opozicije se je vršila prejšnji teden v Beogradu ob navzočnosti Jovana Jovanovića in Ace Stanojevića. Šef bivše demokratske stranke Ljuba Davidović je še vedno bolan.

Sreski podnačelnik obsojen na osem mesecev zapora. Jevtičeve volitve z dne 5. maja 1935., iz katerih je izšel sedanji parlament, so se vršile v znamenju brezmejnega nasilja. Jevtičeva vlada je zlorabila državni aparat, ki ga plačujejo in vzdržujejo vsi državljani, da je dušil svobodno voljo volilcev in po potrebi tudi potvarjal volilne rezultate. Te dni je razpravljalo sodišče v Kragujevcu o tožbi državnega tožilca proti bivšemu sreskemu podnačelniku sreza oraškega Dimitriju Jovanoviću, sedaj sreskemu podnačelniku v Bajinovi Bašti, radi utesnjevanja osebne svobode par volilcev. V zmislu navodil Jevtičeve vlade in da se prikupe režimu, je podnačelnik zaprl volilce, ki so se zavzemali za listo združene opozicije. Obsodil jih je na 30 dni zapore in jih ni izpustil, da si mu je banska uprava 20 dni nato ukazala, da morajo imenovani takoj iz zapora. Jovanović pa je »obsojenec« pridržal na svojo roko vseh 30 dni za zapahi svoje ječe. Radi tega samolastnega utesnjevanja svobode se je mož sedaj zagovarjal pred sodiščem, ki ga je obsodilo na 8 mesecev zapora.

Razširile so se vesti o razpustu »Sokola«. V listih smo čitali že več opozoril, da so vse vesti o nameravnem razpustu »Sokola« brez podlage. — Zadeva bi se rešila najenostavneje na ta način, ako bi sokolska društva povzročila, da bi tako izjavo dalo najmerodajnejše mesto, ki edino more dokončno razpršiti vsako pomisel na to, da bi se za takimi vestmi moglo skrivati zrnice resnice.

Z orožniki so se spopadli. Skupina 20 mladeničev v Bribirju se je 29. t. m. ponoči spopadla z orožniki, ki so hoteli aretirati enega izmed njih radi širjenja alarmantnih vesti. Od napadalcev so trije lažje ranjeni, od orožnikov pa eden.

Gradbeni delavci plačujejo malomarnost podjetnikov z življenjem. V Beogradu se je porušil del dvonadstropne hiše, ki jo je zidal stavebenik brez pravega nadzorstva. Podirajoči se zidovi so pokopali precejšnje število delavcev pod seboj, od katerih bodo mnogi imeli posledice za vse življenje, ako bodo sploh ostali pri življenju.

Izšel je novi železniški vozni red, ki je stopil v veljavo dne 2. oktobra t. l.

Motorni vozovi na progi Sušak-Plaze se niso obnesli, ker je proga mnogo prestrma. Na progi Zagreb-Beograd pa so motorne vlake, ki so bili itak samo na posodo, ukinili s koncem septembra.

Poljske čete so zasedle Tešin.

Del ozemlja, ki ga zahtevajo Poljaki zase, so zasedle poljske čete dne 2. oktobra.

Pogajanja z Madžari.

V smislu sklepov četvorice je češkoslovaška vlada predlagala madžarski, da se sestavi komisija, v kateri bodo zastopani delegati obeh držav, zaradi odstopa

Komisija za sestavo zakona v bolnicah je bila sestavljena v ministrstvu socialne politike. Zakon bo izdelan v duhu koncentracije bolniškega zdravljenja po velikih bolnicah.

Za trahomom je obolelo v Sremu okoli 20 soč oseb.

Poldrugi tisoč kubikov lesa je zgorelo 30. septembra v lesnem skladišču tvrčke dež v Ribnici na Dolenjskem.

Francoski socialisti in Češkoslovaška. Stališče socialistov v konfliktu Nemčije s Češkoslovaško ne potrebuje prav nobenih pojasnil, ker je splošno znano, da so socialisti vseh držav na strani demokratične republike. Te dni pa smo čitali v »Slovenecu« izvleček iz nekakega članka, ki ga je napisal v »Populaire« talnik francoske socialistične stranke Paul Faure, v katerem govori v prilog miru in sporazumu v Evropi. Stvar je v redu in prav. Sprva ni in tudi ne pošteno, da si upa trditi »Slovenec«, da je članek Paula Faureja izšel v sklepu konference v Monakovem, s čimer hoče reči, da pomeni v stvari nekakšno odobranje sklepov konference štirih. Vemo, kaj sleduje »Slovenec« s tem svojim pisanjem. Ni videz se vedno bori proti komunistom, v boju proti socializmu je vedno njihov zavznik. Tako tudi v tem primeru. Delavcem hoče prikazati, da so socialisti pustili Češkoslovaško na cedilu in hoče na ta način dvigniti nerazpoloženje delavskih mas proti njim. Dočim o komunistih pravi, da so na vsak način hoteli v vojno in na pomoč ČSR. Tako bi izgledali komunisti delavcem bolj simpatični, dosledni itd. »Slovenec« priporočamo, naj pri prepisovanju »brzojavnih poročil« raznih korespondenc vstavi vselej tudi pravi datum. Med tem, ko je izvleček iz Faurejevega članka izšel v vseh drugih listih kot brzojava iz Pariza, datiran z dne 30. septembra (to se pravi, da je bil pisan pred monakovsko konferenco), je »Slovenec« »pariš. brzojava« datiran z dne 1. oktobra. Kakor vidimo, rabi telegram iz Pariza v »Slovenec« uredništvo kar cel dan dalj, kot pa med ostali svet. To da tako počasno romanje telegramov pri »Slovenecu« včasih ravno prav, tako tudi v tem primeru. Da pa stvar bolj drži, gospodje telegramu še nekaj dodajo, pa ne iz Pariza, ampak iz svojega uredniškega kotla, saj ljudje tega itak ne opazijo.

»Münchener N. Nachrichten« o Hitlerjevem govoru. Eten... O tem govoru piše imenovan monakovski list dne 27. sept., da spričo njega »oblede celo velike mojstrovine v Shakespearejevih junaških dramah.«

V prilog miru je govoril papež vsem vernikom na večer zasedanja konference štirih v Monakovem.

madžarskih pokrajin in razmejitev med ČSR in Madžarsko. Češkoslovaška vlada je o tem svojem koraku uradno obvestila Jugoslavijo in Rumunijo.

Kako preskrbeti 300.000 beguncev

Češkoslovaška vlada je sporočila angleški vladi, da so ji potrebna sredstva za preskrbo in zaposlitev 300.000 begunccev iz zasedenih krajev. Ker je angleška

Poletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

64

— Da ne boš preveč govoril! — ga je grozeče opominjal eden izmed spremljevalcev, a drugi ga je zasmehljivo vprašal:

— Kakšno?

— Tako! Pravico za vse! Vi pa Kuzma, bogataša, ki bi rad vso vas požrl, ščitite!

— Daj mu eno po butici, Rjadnov!

To je bilo treba prepričati.

— Rojaki, — sem prepričevalno spregovoril — vi se jezite, a ne na to, na kar bi bila vaša jeza upravičena...

— No, na kaj pa, povej: — renči vojak.

— Prosim! S pametnimi ljudmi se razgovarjati je vedno prijetno. Jeziti bi se morali na to, ker vam niso dali priprege, ampak so vas primorali, da hodite peš...

— Radi koga? Radi vas, vragov!

— Niso vam dali ne čaja popiti, nič za pojesti, ne naspati se...

— To je pravilno povedal! — se je odzval vojak zadaj za menoj.

— Mi govorimo vse pravilno! — je ponosno izjavil Gnjedoj.

— Poslušaj jih, pa ti bodo povedali!

Četovodja me je pogledal naravnost v lice in je namrščil obrvi.

Nadaljeval sem kar moč prepričevalno in prijazno:

— Vse to je mogoče popraviti, rojaki! Še dobro vrsto hoda, — pa bomo prišli v neko vas, tam je čajarna, stopili bi vanjo in popili čaja in še nam bi dovolili, da se malo pokrepčamo. Sicer niti vam, niti nam ne bo mogoče premagati trideset vrst v takem vremenu brez okrepčila!

Četovodja se je našobil in stresel sneg s svojih brk ter blago spregovoril:

— To se lahko zgodi! To bi ne bilo nič hudega, rojak, lahko vstopimo!

Vsi so mu pritrdjevali:

— Seveda!

— Zakaj pa ne?

— To vendar ne more biti prestopok!

— Je vas blizu?

— Še bolha ne skače, če se ne naje!

A Gnjedoj jih je poučeval:

— Vidite — da se nam smilite!

Četovodja je bil v mojem stanovanju pri hišni preiskavi, potem je ostal za stražo čez noč pri meni in tako sva že nekoliko govorila o tem in o onem. On in še en visokorasel vojak, Rjadnov, ki je sedaj korakal poleg mene, bolj miren kakor ostali trije, ki so, kakor je bilo videti, že davno bolehalo za do-

motožjem, nezadovoljnostjo in zlobnostjo. Bili so vsi suhljavi, koščeni in vedno utrujeni kakor kmečka kljuseta, imeli so vsi enako potlačene blede obraze in tope, brezupne oči.

— Vodimo vas in vodimo, — je tiho pravil Rjadnov, — in noče biti konca tem maršem!

— Pa zakaj to prerivanje in nemir med ljudstvom, rojak? — je vprašal četovodja in me postrani ošinil s pogledom. — Paj je temu vzrok, da ni miru?

Začel sem jim pojasnjevati to zgodbo in njene vzroke; tesno so me obkolili in potisnili k meni Gnjedoga, njih oči so bile nezaupne, z njihovih brk in obrvi se je v motnih kapljah tajal sneg, da se je zdelo kakor da vsi jočejo in prelivajo težke solze.

— Človek se mora res čuditi, kako je vse to nepravilno urejeno! — sem sljšal za seboj tih iskren vzklík in nekdo mi je vroče dihaval za vrat.

Poznam jih, vojake: so kakor otroci, — vsi enako okrutni po svoji nevednosti in vsi enako zaupljivi. So kakor sirote, — od vseh odtrgani in brez lastne volje. Pravi ruski ljudje so to: zaplašeni, nikomur in ničesar ne verujejo, pameti pričakujejo od božjega razsvetljenja, sami se pa boje človeka, o katerem menijo da je razumen. Vedel sem pa tudi, da je prišel čas, ko bo moral vsak človek, ki bo hotel živeti, — sprejeti mojo sveto vero v nepremagljivost združenih človeških sil. Zato nisem prav nič okleval in sem jim povedal kar mislim.

(Dolje prihodnje)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Za ali proti lekarni Bratovske skladnice

Kakor ste že poročali, imajo po finančnem zakonu za leto 1938-39 Bratovske skladnice možnost ustanovljati svoje lekarne. Vsekakor je vprašanje, če so take lekarne priporočljive, če so rentabilne in če bi bila taka lekarna zlasti za Trbovlje v interesu ne samo Bratovske skladnice, temveč vsega prebivalstva. V Trbovljah smo imeli od obstoja Bratovske skladnice do leta 1913 bratovsko skladnično lekarno. Ker v kraju druge lekarne ni bilo, je zdravnik oddajal zdravila iz iste lekarne tudi bolnim članom Okrajne bolniške blagajne. Obrtni bolniške blagajne in privatnim bolnikom ter so se vsled tega pojavili veliki nedostaki. Bolniki so se iz lekarne odnosno zdravljenaravnost norčevali in pritoževali, da dobe ena in ista zdravila, pa najsi bo bolezen kakršnakoli. — Lekarna je poslovala v največje nezadovoljstvo članov in skladnice. Končno je načelnik Bratovske skladnice ravnatelj T. odločil, da se mora nedostatek odpraviti in se odločno zavzel za javno lekarno. Torej sporazumno z ravnateljem TPD, z odborom bratovske skladnice in soglasnim sklepom občinskega odbora ter z več intervencijami zaupnikov pri namestništvu v Grazu je končno dobilo Trbovlje javno lekarno. Sedaj se kolportira misel za zopetno ustanovitev bratovsko skladnične lekarne v Trbovljah. Ako bi se torej uresničila misel naprave skladnične lekarne v Trbovljah, bi javna lekarna izgubila življenjsko sposobnost in privatno prebivalstvo bi bilo primorano iskati zdravila v sosednjih lekarnah v Zagorju ali Hrastniku, Radečah, Litiji itd. Ne oziraje se na to, da bi bila naprava skladnične lekarne za privatno prebivalstvo zelo neugodna, je veliko vprašanje, če bi bila ta lekarna rentabilna in sploh v dobrobit svojim članom. Brezdvomno bi morala Bratovska skladnica zidati potrebno poslopje za lekarno in osobje ter lekarno opremiti. Poleg tega bi morala nastaviti, ker je vpeljana v lekarnah nočna in nedeljska služba, dva magistra, laboranta in služkinjo. Obrestovanje, amortizacija, nameščeni in drugi stroški bi Bratovsko skladnico nezno obremenili. Velika obremenitev bi rodila varčevanje na zdravilih, kar bi bilo zopet le v škodo bolnikom. — Ako bi bile take lekarne rentabilne, bi OUZD, ki izdaja letno milijone dinarjev za zdravila, gotovo imel lastne lekarne in ne bi dajal svojih lekarniških prostorov drugim v najem. Ker članstvo Bratovske skladnice, kakor tudi drugo prebivalstvo v Trbovljah ne more pozabiti nedostatkov pri bivši skladnični lekarni, se tudi sedaj za napravo take lekarne ne more ogrevati. Nezadovoljstvo bi izostalo, ako bi krajevni odbor sporno zadevo uredil sporazumno s sedanjo javno lekarno. Is.

LITIJA

Občinska dela. Na prostoru, katerega ima v najemu lesna industrija Kunstler, (od tržnega odbora ali občine) je občina dala zgraditi škaro in hodnik. Nismo proti temu, ker to je za olepšavo trga. Bolj gospodarsko bi pa bilo in tudi potrebno, ako bi dobili v Litiji vodovod, da ne bi bilo treba hoditi iz enega konca na sredo trga po vodo. So še ravna druga bolj važna dela, kakor pa je ta škarpa. Potrebno bi bilo, da bi se poskrbelo za občinske reveže, da ne bi prezebali po hlevih in kozolcih, da bi se imeli vsaj čez zimo kam zateči. Za take potrebne stvari bi davkoplačevalci rajše plačevali, kot pa za stvari, ki trpe odloga.

ŠTORE

Opozorilo. Opozorjamo mizarskega mojstra v Storah, da preneha svojega vajenca trpinčiti, ker se mnogo ljudi zgraža nad njegovo surovostjo. — Ako to opozorilo ne bo zaleglo, bomo izpregovorili jasneje. Očividec.

CELJE

Vaje v zatamniti mesta bodo 4. in 5. oktobra. Navodila bodo razdeljena po hišah.

Kino Dom - Celje

4. in 5. oktobra »Zvezde bleščilo«, (Nastopajo sloviti igralci). — 6. in 7. oktobra »Vesela vdova«.

Kako so se na mirovni konferenci določale češke meje

Hrupni propagandi proti Českoslovaški se je vsaj deloma posrečilo pri nevednih ali pozabljivih ljudeh, zlasti v anglosaških deželah, vzbuditi utis, kako velika krivica da se je zgodila Nemcem, ker so se na mirovni konferenci češki deželi priznale njene naravne in starodavne meje. Zato je dobro delo storil bivši francoski ministrski predsednik André Tardieu, ki je tudi bil eden glavnih francoskih delegatov na mirovni konferenci, da je vočigled tej kampanji te dni v pariškem listu »Gringaire« resnici na ljubo objavil avtentične zapisnike o razpravah glede čeških mej na mirovni konferenci.

Pred vrhovnim svetom štirih (za Francijo Clemenceau, za Zedinjene države Wilson, za Anglijo Lloyd George, za Italijo tedanji ministar predstojnik Orlando) je Beneš izjavil: »Mi smo predstraža slovanskega sveta in smo bili veli-

Mesnice bodo od 1. oktobra dalje ob nedeljah in praznikih zaprte, ob sobotah pa bodo mesnice, stojnice in klobasičarije obratovale

LJUBLJANA

MARIBOR

Delo v pekarnah ne sme pričeti pred 3. uro zjutraj.

Boj proti nočnemu delu v pekarnah traja še vedno. Mnogi pekovski mojstri so bili zaradi prestopka ministrske uredbe o omejitvi nočnega dela v pekarnah že večkrat kaznovani. Poskusili so vse, da dosežejo ukinitve te uredbe. Uspeli pa so le v toliko, da je minister za trgovino in industrijo amnestiral kaznovane pekovski mojstre in jim spregledal kazni, ki so bile nad njimi izrečene pred 1. aprilom 1938. Nekateri mojstri so to amnestijo tako tolmačili, da je uredba o omejitvi nočnega dela sploh ukinjena ozir. da bo v kratkem ukinjena in da se torej niti več ne izplača, da bi jo vpoštovali. Pokazalo se je, da je amnestija zgrešila cilj, ker ni bila izdana z omejitvijo, da je amnestirana kazen izvršljiva takoj, čim oblast ugotovi, da je mojster v nekem gotovem roku uredbo ponovno prekršil.

Zatamniti mesta ne bo. Ker je vojna nevarnost v svetu za vsakega minila, odpade nameravani poskus zatamniti mesta, dne 4. in 5. oktobra. Organi mestne občine pa še vedno raznašajo navodila za zatamnitev.

Splošna trgatve v vinograh okoli Maribora bo pričela okoli 8. oktobra. Letošnji pridelek bo obilen in z ozirom na lepo vreme, ki je omedilo grozdje, tudi sladek. — Mošt, ki ga stiskajo iz jabolk pričena vreti vsled toplega vremena že naslednji dan. Letošnji jabolčni mošt ima po 12 stopinj alkohola, kar je izredno veliko. Vročekrvni ljudje bodo morali piti iz manjših kupic kot običajno.

Nov vodja uprave mestnih podjetij je postal dosedanji ravnatelj podružnice »Zadružne gospodarske banke« v Mariboru, g. Jože Lekan. Nastavil ga je občinski svet na svoji zadnji tajni seji. Dosedanji vodja g. Sušnik se je pred nekaj časom zahvalil za to mesto. Od Zadružne gospodarske banke je že par uradnikov in uradnic prešlo v občinsko službo.

Sprememba pri policiji. Iz Maribora je premeščen policijski viši komisar g. Stanko Kos, na njegovo mesto pa se vrne iz Ljubljane policijski svetnik g. Karel Pestevšek.

Zopet s polnim imenom nad reveža. Naši meščanski časopisi so se ta teden zopet enkrat izkazali s svojo brezobzirnostjo napram revežem, ki je zagrešil majhen prestopok. Nek brezposeln natak je baje prodajal po mestu grozdje, katero je ukradel v vinogradu gospe Reiserjeve v Koškah. — Preiskava še ni zaključena in še torej ni ugotovljeno, koliko grozdja je s tem brezposeln revež ukradel in koliko škode je ta brezposeln bogati gospe, katere vinogradi z vinogradi ostalih tujcev obkrožajo slovenski Maribor liki trdnjave. Če vzamemo, da je grozdje vredno din 2 za kilogram, je moral imeti ta grešnik grozdja kvečjemu za kakih 20 din in vendar so gosposde smatrali za potrebno, da ga postavijo pred vsem svetom s polnim imenom na sramotni oder kot tatu. Istočasno vedo tudi povedati, da je baje gospa posestnica ugovarila, da ji manjka v vinogradu grozdja za okrog 300 din. Kako je mogla bogata gospa to

TEZNO PRI MARIBORU

Predavanje v »Vzajemnosti«. V sredo, dne 28. sept. je priredilo delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« na Teznu predavanje o ženskem vprašanju. S. Vešligoj ml. je otvoril predavanje. Predavateljica ga. prof. Ostrovska je orisala zgodovinsko vlogo žene in v lepih ter prav živih besedah pokazala ženo in njen gospodarski položaj v rodbinskih zajednicah, v nadaljnjih stopnjah razvoja človeške družbe, do danes. Lepo je raztolmačila položaj sodobne delovne žene in žene sploh, pomen udeistvovanja žene na gospodarskem, kulturnem in strokovnem polju ter pokazala pot, po kateri lahko doseže svojo enakopravnost in gospodarsko neodvisnost, da bo svojemu možu ne lutka, ampak njegova življenjska sodružica. Obisk je bil dober. Navzoči so z velikim zanimanjem sledili predavanju. P. Ivan.

do 19. ure zvečer. Ta prodajni red velja potem do 1. maja.

—(—

Uredba o omejitvi nočnega dela v pekarnah je torej še vedno v veljavi in sicer mora počivati delo v obratih od 3. ure popoldne do 3. ure zjutraj, ako se dela v eni izmeni ozir. od 7. ure zvečer do 3. ure zjutraj, ako se dela v dveh izmenah. Z delom pri mizi, t. j. s tehtanjem in valjanjem testa se ne sme pričeti pred 3. uro zjutraj. S predelki, kot s kurjenjem, pripravljanjem kvasa in gnetenjem testa pa ne pred 12. uro ponoči.

Ker se še vedno najdejo mojstri, ki to uredbo enostavno prezirajo, je treba poskrbeti, da jo bodo že enkrat uvaževali. Oblasti naj nastopajo strogo proti vsem kršiteljem in takoj izdajo potrebna navodila podrejenim organom. Pekovski pomočniki pa so dolžni, da tudi sami skrbje za red v pekarnah in to v najozjem stiku z organizacijo.

tako točno ugotoviti, ne vemo. Gotovo pa ni dokazano doslej, da je dotično grozdje ukradel baš navedeni natak ali pa morda enako škodoželjni škorci ali ose (ki so se tudi letos pojavile v nenavadnem številu po vinogradih), ali pa morda še kak drug naš revež, ki si je tudi zaželel sladkega grozdja, pa ni imel denarja, da plača zanj na trgu oduroško ceno din 6 do 8 za kilogram. Mi sicer ne odobravamo pogreška natakarija, toda pribiti moramo, da so časopisi obzirnejši napram mnogim, ki so se izpozabili nad tujim imetjem in pobrali sto in stotisoče iz blaginje. Če pa revež vzame bogati tujki par grozdov, ga je treba takoj postaviti s polnim imenom na sramotni oder, poleg pa še jadicovati, da dobi človek vtis, kakor da bi naši ljudje kar ropali uboge »Weingartenbesitzerje«, ki so itak prepregli svoje vlnograde okrog mesta s španskimi jezdecji, kot streške jarke na fronti. Tako nekateri pojmujejo narodno obrambno delo ob meji.

Spremembe voznega reda mestnega avtobusnega prometa. V veljavo je stopil zimski voznik red mestnega avtobusnega prometa, ki vsebuje nekatere spremembe. Na posameznih progah v mestu odpadejo nekatere vožnje zjutraj in pozno popoldne oz. zvečer. V Sv. Martin vozi avtobus ob nedeljah in praznikih ob 18. uri, vrača pa se ob 19. uri. V Sv. Peter vozi avtobus že ob 17.30. na Pohorje pa samo tedaj, ako se že dan poprej prijavi vsaj 14 potnikov.

Dva kirurška oddelka v mariborski bolnici. Po odredbi kr. banske uprave se kirurški oddelki tukajšnje bolnice s 1. oktobrom 1938 razdeli na dva upravno in strokovno popolnoma ločena oddelka za kirurgijo. Na I. kirurškem oddelku je šef-primarij dr. Černič Mirko, na II. kirurškem oddelku je šef-primarij dr. Brezovnik Vladimir. Sprejem bolnikov na oba oddelka se vrši v vsakem mesecu tako, da se sprejemajo bolniki na lihe dneve (t. j. 1., 3., 5. itd.) na I. kirurški oddelki, na sode dneve (t. j. 2., 4., 6. itd.) na II. kirurški oddelki. Izjeme tvorijo ne glede na sodi ali lihi dan oni bolniki, ki so napoteni izrecno na eni ali drugi oddelki.

Kaj so sklepali v Ženevi?

Zadnja seja Društva narodov je sklenila resolucijo,

ki naglašja željo po ohranitvi miru. V četrtki je bila seja delegatov 49 držav, na kateri so razpravljali o sedanjem položaju.

Tretja komisija se je pa izrekla proti bombardiranju civilnega prebivalstva, proti bombardiranju nevojaških objektov, pri napadih na važne objekte pa civilno prebivalstvo ne sme biti prizadeto. Komisija je ponovno obsodila porabo strupenih plinov, za kar pa madžarski in poljski delegati niso glasovali.

Marchese Salvagio Raggi (delegat Italije): »Mislim, da lahko odgovorim na vprašanje angleškega delegata, da je prav, da določimo meje po strategičnih vidikih in da damo tej deželi (Českoslovaški) varne meje. Če moramo postaviti neko načelo, se jaz odločim za meje, ki se najljubje branijo.«

Seymour (Zedinjene države) se tudi strinja s tem, da obrzi Češka svoje dosedanje meje.

Jules Laroche (Francija): »Vsi torej soglašamo, da priznamo češki njene sedanje meje, čeprav živi v teh mejah tudi znatno število Nemcev.«

Jules Cambon (Francija): »Larochev predlog je soglasno sprejet in je s tem tudi vprašanje Nemcev na Češkem rešeno.«

Vrhovni svet štirih je o čeških mejah razpravljaj 4. aprila 1919 in je tudi soglasno sklenil, da se obdrže dotedanje češke meje.

Tardieu pri tem opozarja, da je ravno vprašanje češke meje bilo eno izmed zelo maloštevilnih vprašanj, proti kateremu na konferenci ni bilo od nobene strani nobenega ugo-

MEŽICA

Roparski umor, ki se je izvršil 25. septembra in čigar žrtev je postal 73-letni prevzičkar P. Koroš, je vzbudil ogorčenje v naši javnosti, ki takih zločinov pri nas skoro ne pomni. Kot storilec je bil prijat 29-letni rudar iz Žerjava, Kranjc Franc, ki se je šele pred dvema leti vrnil iz Avstrije. Neki časopis je med drugim ugotovil, da je bil Kranjc član »Sokola«. Ta ugotovitev sama na sebi ne bi povedala ničesar, ker se lahko v vsaki organizaciji najdejo ljudje z zločinskimi nagoni. Toda stvar je zanimiva radi tega, ker vemo, da je pri nas vpeljan sistem, po katerem se more nadejati službe samo delavec, ki še pred vstopom v delu pristopi k »Sokolu«. Sokolska legitimacija je nekako priporočilo in usposobilenostno spričevalo, s katerim se lahko izkaže delavec, ki išče službo. Ako hoče, da se mu tudi pozneje tu in tam kaj spregleda, stori prav, če si članstvo ohrani. Gotovo je tudi Kranjc eden izmed onih, ki je na slični način iskal svojo ekzistenco, ko se je vrnil iz Avstrije. Ni verjetno, da bi bil mož prišel od tamkaj prežet sokolske ideje. Posledica takega protekcijonizma je naposled sramota, ki jo doživi društvo s takim članom. Mogoče bo ta slučaj gospode, katerim gre ta očitek, kaj iztreznil. P. Ivan.

V ogledalu

Judje znajo tudi delati. O Judih pišejo naši krščanski antisemiti, da znajo samo izmozgavati ljudstvo, delati pa da nočejo in da so sploh sami parasiti na telesu človeške družbe. To mnenje sedaj korigira glasilo »zelenih«, ki piše v podlistku o zgodovini revolucije Sovjetske Rusije o židovski družini Trockega tudi to-le: »Trockijev oče je imel manjše posestvo, s pridnim delom svojih rok se je počasi povzpela kvišku, mati mu (Trockemu) je bila malomeščanskega rodu, katera je mnogo časa gledala poljsko delo po strani, s časoma pa se je sprijaznila z njim ter nato celih 45 let opravljala kmečka dela.«

»Sonce in senca«. Glasilo »zelenih« prinaša v rubriki »Sonce in senca« notico: »Spremembe v ljubljanskem občinskem svetu«. V notici poroča, da je notranji minister dr. Korošec razrešil neke občinske odbornike, dočim so nekateri sami dali ostavko in da je potem namesto obojih imenoval nove. Mogoče bi »zeleni« določneje povedali, v čem vidijo tu sonce in v čem senca. P. Ivan.

Nad dvajset let po nedolžnem v zaporu

Tom Mooney upa na revizijo procesa.

V Kaliforniji je bila pred več kot dvajsetimi leti stavka, pri katerih je prišlo do krvavih spopadov in je bil izvršen bombni atentat. Med drugimi so obdolžili dejanja delavskega voditelja Toma Mooneya, ki je bil končno obsojen na dosmrtno ječo in se nahaja še danes v sanquentinski kaznilnici.

O Mooneyevi stvari so se vršile številne intervencije, revizija procesa, tako, da so bila v teku let izrabljena vsa legalna sredstva za njegovo osvoboditev. Stvar je sedaj zopet pred vrhovnim državnim sodiščem, ki bo sklepalo o njej meseca oktobra.

Mooney ima še eno upanje. Kalifornija dobi novega guvernerja Culberta Olsona, ki je že v senatu vodil boj za Mooneyevo osvoboditev in more kot guverner tudi sam osvoboditi Mooneya. Prejšnji guverner je bil pod vplivom kapitalistov, ki so zahtevali, da Mooney in Billings ostaneta v ječi za zgled drugim delavcem. Dokazano je z nešteti dokazi, da se Mooney nahaja po nedolžnem v zaporu, in je zaradi tega upanje, da dočaka svobodo po tej ali oni poti. Ameriška javnost želi, da bi Mooney ne bil razočaran tudi v tej zadnji nadi.

Nemška vlada je v spomenici od 18. jana 1919 uveljavljala vse mogoče ugovore in pritožbe glede samoodločbe Nemcev v Belgiji, v Luksemburgu, v saarskem ozemlju, v Alzaciji in Lotaringiji, dalje razne ugovore in pripombe glede Schleswiga, glede vzhodnih vprašanj in celo glede Kitajske. Zoper določitev češke meje pa ni v tej spomenici niti z eno samo besedo ugovarjala ali se sploh kakorkoli pritoževala.

Avstrijske novice

Avstrijski poljedelski delavec, ki pozna tudi naše razmere, je opisal v svojem pismu, katerega je naslovil na svoje znance v Jugoslaviji, par besed o položaju poljedelskih delavcev onostran meje. On dela na posestvu in zasluži tedensko po 8 mark. Ako bi mogel prenašati težke tovore, bi mogoče zaslužil tudi 10 mark. Preračunano v jugoslovansko valuto to ni veliko, še manj kot v Jugoslaviji pa se za ta denar more kupiti v Nemčiji, kjer je vse mnogo dražje. Prebivalstvo na deželi je miroljubno in ni nikdar, ako se v vojni

Gospodarska škoda Češkoslovaške z odcepitvijo krkonoških Nemcev

Po berchtesgademskem sporazumu

Češkoslovaška izgubi z odcepitvijo krkonoških Nemcev precej industrije in rudnikov, vendar le v manjši meri. Verjetno je celo, da bo cela vrsta obratov v nemškem ozemlju morala ustaviti obratovanje, če ne dobi izredne podpore. Češkoslovaška obdrži ostravskokarvinske premožavnike (črni premog) in težko železno industrijo v Moravski Ostravi. V nemški pokrajini se nahaja v Mostu premožavnik rjavega premoža in isto tako v Toplice-Šenavskem okrožju ter deloma v okolici Karlovih var. S tem dobi Nemčija večji del premožavnikov za rjavi premog. Rudniki želez-

ne rude, bakrene in svinčene ostanejo Češkoslovaški, dočim dobi rudnike v Jahimovu, kjer se pridobiva radij, Nemčija.

Češkoslovaška izgubi večji del steklarske, keramične in papirne industrije.

Češkoslovaška je te industrije v krkonoškem področju štela s carinami in so uspevale. V novih razmerah se ta položaj bistveno izpremeni, če pride do parcelacije republike.

Po godesberških zahtevah pa izgleda to docela drugače.

Kotiček sadružic

Tatvine pri otrocih

Tatvine otrok povzročajo staršem obilo gorja in nemalo je očetov in mater, ki so takrat, ko zalote otroka pri tatvini, popolnoma obupani in se jim zazdi, da iz otroka ne more biti nikoli nič prida; tatvina se jim zdi že predstopnja za vsa poznejša hudodelstva. Tako črnogledno mnenje je seveda zdaleka pretirano. Zato je važno, če starši vedo, da ima nekako prirojeno nagnjenje k tatvini skoraj sleherni človek, ta v nekoliko večji, oni pa v manjši meri. To nagnjenje se pokaže najjasneje v otroški dobi in ravno važna naloga vzgoje je, da to nagnjenje v otroku zatiramo, ker ostane drugače otroku za vse življenje. Pri razločevanju svoje lastnine od imetja tujih ljudi imajo skoraj vsi otroci težave, tako da se včasih zdi, kakor da je ta pomanjkljivi čut za tujo last in posest ostanek prvotnega gospodarskega reda človeštva, ki še ni pripoznaval osebne lastnine, kjer je bilo vse imetje skupno. Zanimivo je, da je celo zunanost v zvezi s tem nagnjenjem k tatvini. Duševno in telesno okretni, bistri in živahni otroci zabredejo veliko hitreje v tatvino: ljudska govornica ne pravi zastonj o doigih prstih. Otroci, ki so bolj nerodni in neokretni, zabredejo težje v tatvino in jih tudi veliko hitreje puste, ker se jim itak nič prav ne posreči. Napak bi pa bilo, ko bi hoteli starši otroku nagnjenje k tatvini izbijati s hudim, z zmerjanjem in tepenjem. Pri vsaki tatvini je vzrok pomanjkanje v tem ali onem oziru. Pri nekaterih otrocih je resnično, zunanje pomanjkanje, če n. pr. otrok nima kruha, obleke, zvezka, svinčnika ali česa drugega, ki se mu zdi neobhodno potrebno, pa si zato sam vzame, da izravna krivico, ki jo točno občuti. So pa spet drugi otroci, ki sicer zunanje ničesar ne pogrešajo, ki pa krađejo zato, ker občutijo hudo notranje pomanjkanje, ki občutijo premalo ljubezni, veljave in priznanja okoli sebe. Oboje vrste pomanjkanja, zunanje in notranje, hočejo potem otroci sami izravnavati s tatvino. Ker pa torej že itak občutijo taki otroci, ki krađejo, da jim nekaj manjka, bi jih potem prehujo zadelo, če bi jih za tatvino, s katero so nekako hoteli dati duška svoji nezadovoljni notranjosti, prestrogo kaznovali. Veliko pametneje je, če starši malo pomislijo, dali je bila njih dosežanja vzgoja pravilna, če morda otroka niso zane-marjali, če ga niso nikoli pohvalili ali vzdolževali. Najboljša pot je, označiti prvo, po potrebi tudi drugo tatvino kot pomoto dotičnega, ki pa drugič prav gotovo ne bo več kaj takega storil. Če pa vzamejo starši prvo tatvino s sila temne strani, če otroku brezobzirno jemljejo čast in ga označijo za hudodelca, iz katerega ne bo nikoli nič prida, dosežejo navadno samo, da bo prvi tatvini kmalu sledila druga. Potem pa naj starši tudi svoje vzgojno postopanje spremenijo in naj vzgojijo otroka tako, da vsaj notranjega pomanjkanja ne bo občutil, če mu že zunanega ne morejo prihraniti.

Nekaj zdravstvenih nasvetov

Krvavenje iz nosa, h kateremu so nekateri ljudje zelo podvrženi, nastopi najraje poleti, pa tudi pozimi, če moramo delati v toplih, slabo zračenih prostorih. Krvavenje ustavimo takoj, če damo v nosnice košček zelenega peteršilja.

Proti nervoznosti in živčni napetosti poskusite sledeče: Zvečer, preden greš spat, postavlj pred posteljo vedro z mrzlo vodo, pomoči obe nogi do kolen samo za trenutek v vodo in se nato takoj vlezi, ne da bi si noge obrisal. Po 2-3 kratnem takem zdravljenju boš že čutil zboljšanje. Prehlajeni se seveda ne sme na tak način »knajpati«, ampak se mora pred ozdravitvijo, kdor spi pozimi v nezakurjeni sobi, se mora dobro odeti in še prav posebno noge dobro pokriti, da se pri tem ne prehladi.

Proti zobobolu: Dobro sredstvo so bršljanove koreninice, ki jih najdeš v gozdu ob vsakem letnem času. Bršljanove koreninice moraj skuhati z deževnico in si s to tekočino izpirati usta. Bolečina izgine hipoma.

Proti železnim težavam si nastavi brinjevec: v 1/2 l slivovke daj pest zelenih, svežih brinjevih jagod, majhno žlico kumine, nekaj listov pelina in žajbelja. Steklenica naj stoji na soncu 3 tedne.

Za rane in ureze pomaga sledeče: Olupi rjavo kožico orehov in daj te kožice, pa tudi takozvani križ (sredi oreha) v steklenico, nalij na to slivovke in pusti 14 dni na soncu. Če si se ranila, namoči cumjico v to tekočino in si zaveži preko rane. Če to parkrat ponoviš, se bo rana kmalu zacelila.

Kislo zelje

Odberi lepe trde zeljnate glave in jih pusti ležati 2-3 tedne. Nato jih snažno otrebi, zri-baj, zmešaj s soljo in kumino. Na 100 kg zelja se vzame navadno 1/4 do 1/2 kg soli in 10-20 dkg kumine. Zribano zelje stlači v kad ali čeber, potolči z lesenim batom, pokrij z zdravilnimi zeljnatimi listi, nato pa s snažno poribanimi (brez mila!) na soncu posušenimi deskami. Po vrhu obteži s kamenjem; vzeti je treba samo trdo kamenje. Nesnago je treba pozneje večkrat očistiti ter zaliti s slano vodo. Skisa naj se pri 15° C. pozneje je treba zelje shraniti na bolj hladnem prostoru.

Zelenjadni golaž

Razreži in nasekljaj zelenjavo, ki jo imaš pri roki: stročji fižol, papriko, korenje, grah, pa seveda tudi nekaj sviniskega mesa in potrebno čebulo. — Meso oprži na razbeljeni masti, v kateri je čebula in za spoznanje česna. Potem primešaj zelenjavo, dodaj sol, malenkost popra in paprike in skuhaj do mehkega. — K temu golažu se najbolje poda krom-pir.

Delavski pravni svetovalec

Trajanje učne dobe in kršitev pogodbe po mojstru (Trbovlje)

Vprašanje: Moja hčerka se uči že več kot eno leto za pletiljo. V učni pogodbi je določeno, da traja učna doba tri leta in da dobiva hčerka pri mojstru hrano, stanovanje in obleko. Mojster ji pa daje slabo hrano, obleke pa sploh ne, razen tega jo pretepa in je ne pošilja v obrtno šolo. Delati mora pri njem po 12 do 17 ur dnevno. Ali imam z ozirom na tako postopanje mojstra dovolj razlogov, da mu hčer odzamem ter jo dam v uk drugam? Ali mora mojster hčeri kaj plačati, ko je že več kot eno leto pri njem in ko dela nadure? Kako dolgo traja po zakonu učna doba?

Odgovor: V zakonu je določena 2-4 letna učna doba in je njena bližnja določitev v tem okviru prepuščena strankam. Za Vašo hčer velja potemtakem triletna učna doba kot ste jo vpisali v pogodbo. Mojster ji je dolžan po preteku prvega leta plačevati v smislu določbe obrtnega zakona primerno nagrado, razen tega ji mora seveda plačati tudi odškodnino za nadure. Če mojster res tako postopa z njo, kot ste popisali, je to tudi razlog, da takoj razderete službeno pogodbo in če javite mojstra pri obrtni oblasti, ga bo morala tudi kaznovati.

Odvetniški stroški (Hrastnik)

Vprašanje: Tožil sem po odvetniku nekako stranko in sem pravdo dobil, nisem pa še izterjal iztoženega zneska. Odvetnik zahteva sedaj plačilo stroškov od mene. Ali sem mu dolžan jaz te stroške plačati?

Odgovor: Ker ste Vašemu odvetniku dali Vi pooblastilo ste dolžni plačati tudi stroške kljub temu, da je bil nasprotnik obsojen na povračilo teh stroškov. Odvetnik najbrže zahteva stroške od Vas, ker od nasprotnika niso izterljivi. Če jih plačate, jih bo seveda nasprotnik moral povrniti Vam.

Izbris zastavne pravice (Hrastnik)

Vprašanje: Nekdo mi je dolgoval večji znesek in sem se zato vknjižil na njegovem zemljišču. Dogovorila sva se, da bo zastavna pravica sam izbrisan, ko bo dolg plačan. Dolg mi je med tem že plačal, izknjižil ga pa ni, tako da davčna uprava izterjuje od mene še naprej rentnino. Ali ga lahko tožim na izbris, ker sem oškodovan?

Odgovor: Najkrajše je, da greste na davčno upravo in tam predočite, da je terjatev že v celoti plačana, nakar Vam bodo gotovo črtali rentnino. Ravno, ker imate ta izhod smatramo, da bi tožba ne bila na mestu in zato tudi ne dopustna.

Narodne manjšine v evropskih državah

Narodno manjšinsko vprašanje, ki je bilo zagrešeno z verzajsko mirovno pogodbo, je postalo pravo netivo za spore. Po podatkih se nahajajo v večjem številu narodne manjšine v teh-le srednjeevropskih državah:

V Nemčiji (z Avstrijo): Poljakov 1.100.000, Lužiških Srbov 160.000, Čehoslovakov 140.000, Hrvatov in Slovencev 120.000, Madžarov 18.000, Litvancev 6000, Dancev 15.000, Frizov 8000, Židov 400.000.

V Italiji: Jugoslovancev 600.000, Nemcev 250.000, Židov 70.000.

V Franciji: Nemcev 1.382.000, Korzičanov 291.000, Italijanov 250.000, Židov 240.000, Kataloncev 185.000, Baskov 100.000, Flamceev 200.000.

V Poljski: Rusinov 4.200.000, Židov 3.200.000, Belorusov 1.060.000, Nemcev 1.059.000, Litvancev 69.000, Rusov 56.000, Čehoslovakov 31.000.

V Češkoslovaški: Nemcev 3.231.688, Madžarov 691.923, Romunov 549.169, Židov 186.642, Poljakov 81.737.

V Madžarski: Nemcev 478.630, Židov 444.370, Čehoslovakov 107.736, Jugoslovancev 60.742, Romunov 16.221.

V Romuniji: Madžarov 1.388.000, Židov 822.000, Nemcev 775.000, Rusinov 469.000, Rusov 324.000, Bolgarov 378.000, Turkov 234.000, Jugoslovancev 53.000, Poljakov 35.000, Čehoslovakov 32.000.

V Jugoslaviji: Nemcev 575.000, Madžarov 460.000, Arnavtov 500.000, Romunov 280.000, Turkov 175.000, Židov 71.500, Italijanov 6000.

Ostalo šele pride na vrsto.

Svet je mnenja, da je z žrtvovanjem ČSR rešen svetovni mir. »Giornale d'Italia« pa piše, da temu ni tako:

»Češkoslovaški problem je šele ena zadeva, ki je bila rešena, toda obstojajo še mnogi drugi problemi in moralne krivice v Evropi, ki jih je treba odpraviti, preden bo Evropa prišla do resničnega miru.«

Mussolini pa je govoril pred 14 dnevi v Vidmu:

»... Vi ste pripravljene, da me poslušate kakor tedaj 20. septembra 1922. Vi ste pripravljene, da mi zaupate kakor tedaj in da se boste kakor tedaj borili. Jaz to čutim in to vidim. Tedaj smo šli na Rim, ali sedaj se je začel pohod iz Rima, pohod, ki še ni končan in nihče nas ne bo mogel pri tem ustaviti.«

Turške žene volijo. 2. in 10. oktobra se vršijo v Turčiji občinske volitve. Pri teh volitvah tudi prvič kandidirajo in volijo žene. Kdor bi bil Turkom pred 50 leti kaj takega rekel, bi mu bili odsekali glavo.

Največja tovarna konzerv v Jugoslaviji se osnuje v Bjelovaru.

Okrožni urad za socialno zavarovanje v Sarajevu prične graditi uradno palačo. Palača okrožnega urada v Osijeku je pa bila te dni dovršena.

Glasbeni odsek »Zarje« v Zabukovci (p. Griže) kupi dobro ohranjeno kromatično harmoniko. — Ponudbe poslati na gornji naslov.

Nesreče v rudnikih

Žrtve pomanjkljivih naprav in naglega dela.

V resavskem premožavniku »Bara« pri Despotovcu se je odrgalo na strmeh vzponu več vozičkov napolnjenih s premogom, ki so jih vlekli iz jame. Vozički so zdrveli po klancu navzdol in se zaleтели v skupino rudarjev. Enemu izmed njih je odrgalo obe nogi, trije so hudo ranjeni, nekoliko njih pa je dobilo lažje poškodbe.

V rudniku v Kaknju, v Bosni, je zdrobil poln voziček nogi delavcu, ki je predstavljaval kretnice v hipu, ko je pridrvel po tiru premikalni vlak.

Za kratek čas

Vedno korajžen. V vaški gostilni sedi večja družba gostov in se mirno razgovarja. Med gosti je tudi Pepek, po postavi majhen, sicer pa žilav in odporen možakar. V gostilno vstopita znana razgrajava A. in B. Čim A. opazi Pepeka, ki ga ima posebno v želodcu, že ga začne psovati in mu groziti. Pepek mirno poslušča. Toda zmerjanje in grožnje začno presedati ostali družbi, ki prične godrnjati. Da pokaže, kako malo se boji vseh skupaj, zmerja A. kar naprej. B. pa mu še nekoliko pomaga. Nazadnje je Pepeku in ostalim dovolil: A. vidi, da stvar utegne postati resna, zavila si rokave, skoči proti Pepeku in ko vsi mislijo, da ga bo zgrabil, se A. nenadoma ozre po svojem za hrbtom mu stoječim tovarišem B. in zavpije: »Ar duš, drž' me, da' ga ne bom!«

Hiša sreče Vas vabi!

Kmalu se prične 37. kolo drž. razredne loterije, ko bo zopet izžrebanih velikih in majhnih dobitkov v skupni vrednosti

— Din 64,991.000 —

Poskusite svojo srečo in obrnite se čimpreje do naše hiše sreče in glavne kolekture državne razredne loterije

BEZJAK, MARIBOR - Gosposka 25, tel. 20-97

Cela srečka stane . . . Din 200'—
1 polovica Din 100'—
1 četrtinka Din 50'—

Vsem prijateljem in znancem sporočamo žalostno vest, da je gospod

Friedel Rudolf
mizar drž. žel. v pok.

nenadoma in mirno zatisnil svoje oči dne 2. oktobra v 86. letu starosti.

Pogreb bo v torek, dne 4. oktobra t. l. ob pol 5. uri izpred mrtvašnice na mestno pokopališče na Pobrežju.

Maribor, dne 3. oktobra 1938.

Žalujoči ostali